

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Grodno, gub. grodzieńska, Cesarstwo Rosyjskie; obecnie Białoruś

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum przy Grodzieńskim Komitecie Cerkiewno-Archeologicznym
(Древне-хранилище при Гродненском церковно-археологическом комитете).

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum religijne: prawosławne, stowarzyszenia religijnego – Komitetu Cerkiewno-Archeologicznego w Grodnie

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum lokalnej prawosławnej organizacji, zbiory obiektów sakralnych i archeologicznych.

Daty działalności / zakres czasowy:

1904–1915

Dostępność

Pełna

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Patrymonialna

Rodzaj pamięci

Kulturalna i cywilizacyjna o wymiarze lokalnym; religijna prawosławna; narodowościowa rosyjska

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Historyczny: pamiątki/relikwie, obiekty archeologiczne, numizmaty, plomby, medale; kultury: rękopisy, książki drukowane; artystyczny: malarstwo, rzeźba, wyroby rzemiosła artystycznego

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Nie istnieje	Pomieszczenie w monasterze św. Borysa i Gleba w Grodnie od 1907 r.
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	X	X

GODZINY OTWARCIA	X	X
DYREKTORZY	X	Kustosz : W 1908 - 1910 r. dyrektor męskiego gimnazjum Iwan A. Glebow; w 1913 r. protojerej K.P. Michałowski
ZARZĄDCA	X	Komitet Cerkiewno-Archeolog iczny w Grodnie
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	X	Pomieszczenie zaadaptowane

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Brak danych

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Według statutu zatwierdzonego w 1905 (a wydrukowanego w 1908 r.) przez Prześwięty Synod zbieranie, badanie i popularyzacja pomników miejscowej cerkiewnej historii.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Prawosławna eparchia grodzieńska

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Komitet cerkiewno-archeologiczny, założony w wyodrębnionej w 1900 r. prawosławnej eparchii grodzieńskiej, należący do grupy ok. 30 działających w 1 dekadzie XX w. na terenie Cesarstwa analogicznych instytucji, powołanych z ogólnym zamiarem: „działania w celu rozprzestrzeniania zainteresowania, szacunku i miłości dla cerkiewnych starożytności”.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Kustosz w 1908 – 1910 r. dyrektor męskiego gimnazjum Iwan A. Glebow;
Kustosz w 1913 r. protojerej K.P. Michałowski.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Grodzieński Cerkiewno-Archeologiczny Komitet, założony w 1904 r. Organizacja społeczna, działająca przy lokalnej eparchii, mająca za zadanie badanie rzeczowych i piśmiennych cerkiewnych pamiątek oraz obyczajów i stanu eparchii grodzieńskiej, poprzez ich ochronę, opisywanie i gromadzenie w specjalnie powołanym w tym celu.

Szczegółowa historia instytucji

Placówka założona przez komitet Cerkiewno-archeologiczny w Grodnie w XI 1904 r. Jej statut zatwierdził Przenajświętszy Synod w 1905 r. W 1907 r. przewodniczący Komitetu (był nim wówczas – zdaje się – protojerej soboru grodzieńskiego, o. N. Dikowski, zaś jego zastępcą protojerej o. I. Korczinski) otrzymał od władz miejskich pomieszczenie dla muzeum w monasterze św. Borysa i Gleba w Grodnie. W następnym roku Komitet rozesłał prośbę o dostarczanie obiektów do zbiorów. W Grodnenskich eparchial'nych wedomostiach", nr 24–25 z 22 VI 1908 r. opublikowano zasady działania Grodzieńskiego Komitetu Cerkiewno-Archeologicznego, w których znalazły się również ważne ustalenia dotyczące funkcjonowania istniejącego przy nim muzeum. Miało ono między innymi we wspomnianym czasopiśmie publikować roczne sprawozdania. Jak pokazuje wybiórcza kwerenda, zadania tego nie zrealizowano np. w latach 1911 i 1914–1915. W każdym razie, w 1908 r. przyjęto także postanowienie co do prowadzenia księgi inwentarzowej placówki (jej istnienie potwierdza wzmianka z 1910 r.). W tym czasie przewodniczącym komitetu, pełniącym obowiązki kustosa muzeum był dyrektor męskiego gimnazjum w Grodnie, Iwan Aleksandrowicz Glebow.

Według danych z 1913 r., kustoszem muzeum był z kolei protojerej K.P. Michałowski.

Placówka zamknięta została w 1915 r. w związku z ewakuacją Grodna.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Zbiory musiały być gromadzone, jednak bez specjalnych sukcesów, już od 1905 r. W 1908 r. zostały wyeksponowane w pomieszczeniu w domu archijereja w monasterze św. Borysa i Gleba. W ich skład weszły między innymi resztki kolekcji miejscowego gubernialnego Komitetu Statystycznego, a także przedmioty starożytności cerkiewnych, między innymi oryginalne słomiane carskie wrota roboty rzemieślników pińskich. Według relacji z 1910 r., w opisie (najpewniej w księdze inwentarzowej) zarejestrowano obiekty pod 88 numerami. Wśród nich były przedmioty sakralne (np. ewangeliarz, mitra), numizmaty, medale, drohiczyńskie plomby, obiekty archeologiczne, w tym klepadło czyli deska używana w monastyrach (za pomocą uderzenia specjalną pałeczką do wzywania mnichów na modlitwy), z wyrytą datą: „6871”), krzyżyki.

Nie udało się ustalić losów obiektów po zamknięciu muzeum.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Brak danych

Strategia pozyskiwania zbiorów

Darowizny oraz przekazy

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Brak konkretnych danych, zapewne członkowie Grodzieńskiego Komitetu Cerkiewno-Archeologicznego i duchowni eparchialni.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Brak danych

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

Brak danych

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Brak konkretnych danych

Wystawy czasowe

Brak danych

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Brak danych

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Brak danych

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Brak danych

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Brak danych

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

Brak danych

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- *Адресь–Календарь и Справочная книжка Гродненской губернии на 1914 годъ, Гродна 1913, s. 76.*
- *Гужалоўскі А., Нараджэнне беларускага музея, Мінск 2001, s. 93–94 (przur. 295–296).*
- *Историко-археологические музеи С.-З. Края, [w:] Записки Северо-Западного отдела Императорского Русского Географического Общества, 1910 г., ks. 1, s. 222–236.*
- *К. З., Об охране вещественных и письменных памятников старины, находящихся в духовном ведомстве, „Церковные ведомости”, 1909, nr 11, s. 527–529 (Прибавления).*
- *Косых В.И., Церковно-археологические общества русской православной церкви (конец XIX начало XX вв.), „Ученые записки Забайкальского государственного университета”, Серия: Филология, история, востоковедение 2009, вып. 3, s. 121–126.*
- *Мусин А. Е., Церковная старина в современной России, С.-Петербург 2010, s. 52–56.*
- *Правила для Гродненского церковно-археологического комитета, „Гродненские епархиальные ведомости”, R. VIII, 1908, nr 24-25 (22 VI), s. 191–193.*

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

РДА. зах. 103, а, ф. 1284, воп. 188, адз рк. 6 [non vidi, cyt za: Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001].

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Brak danych

Ciekawe cytaty

Brak

UWAGI:

Brak

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Dariusz Dąbrowski

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

IV 2019 r. - Biały Bór

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	

RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	